

Ukazovati a ukazovati se

Substantivum „úkaz“ je odvozeno ze slovesa „ukazovati“, které ovšem má také svou zvratnou podobu, totiž „ukazovati se“. Substantivum „úkaz“ nemůže však znamenat to, nač někdo ukazuje, tj. na to, co je (někým) ukazováno. Pak by se „úkazem“ mohlo stát cokoliv – stačilo by, aby na to někdo ukázal. Z toho je zřejmé, že pod slovem „úkaz“ musíme rozumět to, co se samo aktivně ukazuje, totiž to, co aktivně ukazuje samo sebe. Patočka (in: Péče o duši II, 161) mluví o „věci“, která se ukazuje; a zároveň poznamenává, že „věci na jedné straně v sobě jsou a jsou, čím jsou, a na druhé straně se *ukazují*“; a poznamenává také, že „ne každá věc se také ukazuje“ (vše str. 161). Z toho bychom mohli odvodit dvojí: 1) to, že nějaká „věc“ jest, ještě nevyplývá, že se ukazuje; 2) naše pojetí dává důraz na časovost a na čas, takže bychom mohli říci, že „věc“ (a my ji chápeme jako událost) se nikdy neukazuje celá, ale vždycky jen jako právě aktuálně jsoucí – což znamená, že se vždycky ukazuje je zčásti, pokud se ovšem vůbec ukazuje; 3) a jak je z posledního zřejmé, jsou možná „věci“, které se neukazují vůbec (alespoň tu je ta možnost). Vzniká proto nutnost se tázat: může vůbec nějaká „věc“ opravdu být, ale vůbec nijak se neukazovat? V jakém smyslu a do jaké míry je „bytí“ věci a její „ukazování se“ spjato a do jaké míry je na sobě nezávislé? A snad jen drobný dodatek: co všechno můžeme považovat za „věc“? Můžeme za pouhou věc považovat třeba i živou bytost? A na druhé straně: můžeme dvojici nebo trojici věcí (nebo dokonce jejich hromadu) považovat také za věc? Jak se vůbec od sebe liší „ukazování se“ nějakého množství „věcí“ od toho, když se ukazuje jen jedna „věc“, ale jako celek? Může se vůbec taková jedna věc (vskutku jedna, a tedy sjednocená, integrovaná „věc“) ukazovat? Není tomu snad tak, že se i celek musí ukazovat jen jako množství nebo hromada (byť nějak strukturovaná) a nikdy ve své „celkovosti“?

(Písek, 170127-2.)